

PAUL R. RAABE, *Obadiah. A New Translation with Introduction and Commentary*, New York 1996, XXVI + 310 s. (The Anchor Bible, 24D)

Seria *The Anchor Bible* jest serią dobrze znaną każdemu bibliście. Podjęte przez redaktorów W. F. Allbright'a i D. N. Freedman'a zadanie opracowania ksiąg biblijnych czy to w formie komentarzy i słowników, czy też tzw. biblioteki podręcznej (*reference library*) jest niezwykle cenną pomocą filologiczną i teologiczną. Jest to projekt międzynarodowej oraz interreligijnej współpracy. Zbiera bowiem wyniki badań uczonych katolickich, protestanckich i żydowskich z różnych krajów. Seria ta obecnie przekroczyła 50 tomów komentarzy.

Wśród nich, jako tom 24D, ukazał się komentarz do Księgi Abdiasza. Został on przygotowany przez Paula R. Raabe'go – wykładowcę w *Concordia Seminary* w St. Louis. W jego dorobku naukowym można odnotować m.in. *Psalm Structures* (Sheffield University Press 1990).

Układ tego komentarza jest taki, jak w zdecydowanej większości poprzednich. Pierwsza część to przekład prorocstwa Abdiasza (s. XXIII-XXVI). Następnie został nakreślony bardzo szeroki wstęp do księgi (s. 3-60). Są w nim omówione następujące zagadnienia: styl księgi, struktura i metryka, spójność tekstu, relacja do księgi Jeremiasza i innych tekstów biblijnych, datacja. W sprawie ostatniej kwestii autor komentarza, omawiając różne stanowiska, przyjmuje, że powstała ona w pierwszym okresie niewoli babilońskiej, a zatem między upadkiem Jerozolimy (587/586) a kampanią Nabonida przeciw Edomowi (553). W tej części bardzo interesującym rozdziałem jest omówienie tekstów prorockich, które wypowiedają się przeciw, względnie o Edomie. Pozwala to na zestawienie Księgi Abdiasza z innymi tekstami prorockimi i dokonanie oceny postępowania bratniego narodu Izraela. Do tej części jest dołączona obszerna bibliografia (s. 61-89).

Część kolejna to komentarz właściwy (s. 93-273). Został on podzielony tak jak tłumaczenie. Po tytule (w. 1a) następują trzy wypowiedzi Jahwe: dwukrotne obwieszczenie zagłady Edomu (ww. 1b-4. 5-7), trzecie oznaj-

mienie zagłady poszerzone o oskarżenie i ostrzeżenie (ww. 8-15) oraz obietnica i zwycięstwa Judy (ww. 16-18), wykład proroka – obietnica odnowienia Izraela i królowania Jahwe (ww. 19-21). Całość uzupełniają dwa ekskursy: „Formuła powstańca” (s. 99-105) i „Wypicie kielicha gniewu Jahwe” (s. 206-242). Poszczególne słowa, które są analizowane, zostały wyróżnione tłustym drukiem, co bardzo ułatwia odnajdywanie ich. Całość komentarza uzupełniają mapy, wykazy skrótów, a także indeksy.

Zastrzeżenie może budzić brak podziału tematycznego bibliografii. Przy wymienieniu tak wielu pozycji wydaje się za stosowne, aby wprowadzić podział merytoryczny, przykładowo: komentarze, monografie, artykuły. Niezrozumiałe jest również stosowanie transkrypcji łacińskiej słów hebrajskich.

Komentarz Raabe’go w serii *The Anchor Bible* jest pierwszym komentarzem poświęconym jedynie Księdze Abdiasza. Do tej pory bowiem była ona łączona z innymi księgami Proroków Mniejszych (np. H. Wolff, w serii BKAT, L. Allen w NICOT, D. Stuart w WBC czy J. Barton w OTL). Jest to duży krok w przybliżeniu treści teologicznej i szaty literackiej częściowo zapoznanych ksiąg prorockich. Warto zwrócić uwagę na samą objętość prezentowanego komentarza – 21 wierszy tekstu biblijnego doczekało się opracowania prawie na 340 stronach! Ponadto, znakomita seria *The Anchor Bible* zbliża się powoli do końca, a ci, którzy są zainteresowani rolą Edomu w historii biblijnej, mają znakomitą lekturę.

Lublin

KS. MARIUSZ SZMAJDZIŃSKI